

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

Ректору, проф. др Слободану Арсенијевићу
Сенату Универзитета
Савету Универзитета

Предмет: Извештај о реализацији Пројекта 145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES

На основу Завршног и Финансијског извештаја и Коначне оцене Пројекта Развој система целоживотног учења у Србији 145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES, у прилогу Вам достављамо *Извештај о реализацији Пројекта Развој система целоживотног учења у Србији 145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES*

У Крагујевцу,

5.11.2012. год.

Руководилац пројекта

Проф. др Верица Бабић

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

Број 6942 Датум 05 NOV 2012
КРАГУЈЕВАЦ

ИЗВЕШТАЈ

О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРОЈЕКТА

145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES

РАЗВОЈ СИСТЕМА ЦЕЛОЖИВОТНОГ УЧЕЊА У СРБИЈИ

Руководилац пројекта

Проф. др Верица Бабић

15. октобар 2012. године

Крагујевац

ОПШТИ ПОДАЦИ О ПРОЈЕКТУ

Назив

Развој система целоживотног учења у Србији

Ознака

145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES

Тип пројекта

Високо образовање и друштво

Трајање

3 године (15. јануар 2009-15. јануар 2012)

Носилац

Универзитет у Крагујевцу

Руководилац

Проф. др Верица Бабић

Партнерске институције из Републике Србије

Универзитет у Београду
Универзитет у Новом Саду
Универзитет у Нишу
Државни универзитет у Новом Пазару
Министарство просвете Републике Србије
Национална служба за запошљавање
Унија послодаваца Републике Србије
Град Крагујевац
Национални савет за високо образовање

Партнерске институције из Европске уније

Универзитет Орхус, Данска
Универзитет у Крајови, Румунија
Универзитет технологије и природних наука у Бидгошћу, Пољска
SPARK, Холандија

Одобрен буџет

Темпус буџет: € 534.354
Суфинансирање: € 28.145
Укупан износ: € 562.499

УВОД

На Први конкурс за пројекте у оквиру програма TEMPUS IV, Универзитет у Крагујевцу је предао пријаву пројекта *Развој система целоживотног учења у Србији*, 24. априла 2008. године. Пројекат 145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES одобрен је за финансирање, у октобру 2008. године, као један од три пројекта од националног значаја за које су високошколским институцијама у Републици Србији додељена средства у оквиру програма TEMPUS IV. Реализација Пројекта је трајала три године, почевши од 15. јануара 2009. године.

Пројекат 145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES завршен је 15. јануара 2012. године. У складу са Темпус правилима, руководилац Пројекта је предао 13. марта 2012. године Извршној агенцији Европске комисије за образовање, медије и културу (ЕАСЕА) следећа документа:

- *Завршни извештај о имплементацији пројекта,*
- *Резиме извештаја за објављивање и*
- *Финансијски извештај.*

Документи су заведени на Универзитету у Крагујевцу под бројем 152 и 152/2.

Извршна агенција Европске комисије за образовање, медије и културу из Брисела доставила је 25. септембра 2012. године *Коначну оцену пројекта 145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES* (документ заведен на Универзитету у Крагујевцу под бројем 612/2), при чему је пројекат позитивно оцењен, а Завршни и Финансијски извештај и пратећа пројектна документација у потпуности прихваћени.

На основу Завршног и Финансијског извештаја и Коначне оцене Пројекта, руководилац Пројекта доставља Ректору, Сенату и Савету Универзитета у Крагујевцу *Извештај о реализацији пројекта Развој система целоживотног учења у Србији 145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES.*

ЦИЉЕВИ ПРОЈЕКТА

Основни циљ пројекта био је развој система целоживотног учења у Србији, при чему је битно нагласити да је пројекат одговарао националним приоритетима: развој целоживотног учења у контексту реформе високог образовања у Србији, обуке вануниверзитетских наставника, развој партнерства са привредом и послодавцима.

За постизање главног циља пројекта, тачније, за развијање националне стратегије за целоживотно учење у Србији како би се обезбедила успешна транзиција ка економији и друштву заснованим на знању, било је неопходно формирање институционалног оквира, развијање институционалних механизма и дефинисање инфраструктуре за реализацију концепта целоживотног учења.

У ширем смислу, пројекат је био усмерен ка повећању квалитета и ефикасности људских ресурса, ка стварању услова за развој економије засноване на знању и боље социјалне инклузије. Специфични циљеви пројекта односили су се на развој система целоживотног учења заснованог на информационим технологијама, развој националног система за препознавање и признавање целоживотног учења и на промовисање предузетничке културе кроз формално и неформално образовање и сарадњу са привредом.

АКТИВНОСТИ

- 1. Систем сталног праћења потреба за целоживотним учењем**
 - 1.1 Идентификовање потреба за знањима и вештинама
 - 1.2 Организовање радионица
 - 1.3 Преглед искустава земаља ЕУ
 - 1.4 Промовисање економских и друштвених користи од целоживотног учења
- 2. Развијање курсева и модула**
 - 2.1 Преглед постојећих курсева
 - 2.2 Идентификовање потреба за обукама наставника
 - 2.3 Укључивање предузећа у развој модула
 - 2.4 Развијање курсева и модула
- 3. Развој наставе и учења заснованих на ИКТ**
 - 3.1 Електронско учење/учење на даљину у области целоживотног учења
 - 3.2 Развијање мреже за целоживотно учење подржане ИКТ
- 4. Развој мреже центара за целоживотно учење**
 - 4.1 Развијање мреже центара за целоживотно учење
 - 4.2 Развијање партнерства на локалном и националном нивоу
 - 4.3 Реализовање модула
- 5. Развој националног система за целоживотно учење**
 - 5.1 Оснивање националног одбора за целоживотно учење
 - 5.2 Развијање националног оквира за целоживотно учење
- 6. Дисеминација**
 - 6.1 Дисеминација на нивоу конзорцијума
 - 6.2 Екстерна дисеминација резултата пројекта
- 7. Одрживост**
 - 7.1 Анализирање финансијске и институционалне одрживости
- 8. Контрола квалитета и мониторинг**
 - 8.1 Контрола квалитета и мониторинг
- 9. Менаџмент пројектом**
 - 9.1 Планирање и имплементација пројекта
 - 9.2 Руковођење активностима пројекта

ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ ПРОЈЕКТА

1. СИСТЕМ СТАЛНОГ ПРАЋЕЊА ПОТРЕБА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНИМ УЧЕЊЕМ

Један од најзначајнијих корака у имплементацији Пројекта било је упознавање са искуствима Европске уније у области праћења потреба за целоживотним учењем, што је било омогућено кроз сарадњу са партнерским институцијама из Данске, Румуније, Пољске и Холандије. Истовремено, било је неопходно и од српског тржишта рада прикупити информације о захтеваним вештинама и компетенцијама. Спроведена су **три истраживања** на националном нивоу.

У сарадњи са Унијом послодаваца, дефинисан је упитник и спроведена анкета о потребним вештинама и компетенцијама радне снаге у Србији, на узорку од 150 испитаника. Два извештаја су проистекла из ове активности: *Систем формалног и неформалног образовања у Србији* и *Истраживање о потребама послодаваца за новим знањима, вештинама и компетенцијама*.

Национална служба за запошљавање спровела је истраживање које је обухватило 3 региона: Београд (261 послодаваца), Нишавски регион (251) и Јужнобачки (282). Као резултат истраживања публикована је студија *Перспективе за развој тржишта рада у Србији*.

Треће истраживање спровео је пројектни тим. Дефинисани су упитници који су подељени свим партнерским универзитетима из Србије, у циљу спровођења *Истраживања о потребама послодаваца за новим знањима, вештинама и компетенцијама*. Истраживање је спроведено на узорку од 149 (Универзитет у Крагујевцу - 32; Универзитет у Београду - 35; Универзитет у Новом Саду - 33; Универзитет у Нишу - 19; Државни универзитет у Новом Пазару - 30).

На основу спроведених истраживања објављена је публикација *Нова знања, вештине и компетенције*, у сарадњи са партнерском институцијом SPARK из Холандије.

Како би се концепт целоживотног учења промовисао и што ефикасније реализовао, током три године трајања пројекта организовано је **десет округлих столова** у земљи, уз активно учешће 295 представника универзитета, привреде, локалних управа, министарстава, невладиног сектора, средњих школа, студената, ученика и других интересних група.

Округли столови су обухватили следеће теме:

1. *Развој предузетничких вештина – сарадња између универзитета и привреде*, организатори: Универзитет у Крагујевцу и SPARK;
2. *Целоживотно учење у функцији регионалног развоја*, организатор: Државни универзитет у Новом Пазару;
3. *Улога целоживотног учења у привредном животу Србије*, организатори: Универзитет у Београду и Привредна комора Србије – Удружење за саобраћај и телекомуникације;

4. *Развој целоживотног учења у Србији*, организатор: Универзитет у Новом Саду;
5. *Значај имплементације целоживотног учења за Србију*, организатор: Универзитет у Нишу;
6. *Допринос целоживотног учења развоју нишког региона*, организатор: Универзитет у Нишу;
7. *Допринос целоживотног учења регионалном развоју*, организатор: Државни универзитет у Новом Пазару;

8. *Сарадња универзитета и послодаваца у циљу развоја компетенција потребних у ери знања*, организатор: Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици;

9. *Нова знања за нове послове*, организатор: Универзитет у Београду;

10. *Професионално усавршавање наставника – нове компетенције за ново доба*, организатор: Политехничка школа Крагујевац.

Све радионице организоване у оквиру пројекта препознате су од стране универзитета као прилика за преузимање улоге институција које су отвореније за дијалог са неуниверзитетским сектором.

Као резултат активног учешћа скоро три стотине представника универзитетског и вануниверзитетског сектора у активностима Пројекта, објављена је публикација *Развој социјалног партнерства – претпоставка за целоживотно учење* која представља извештај о округлим столовима, уз преглед најбитнијих закључака.

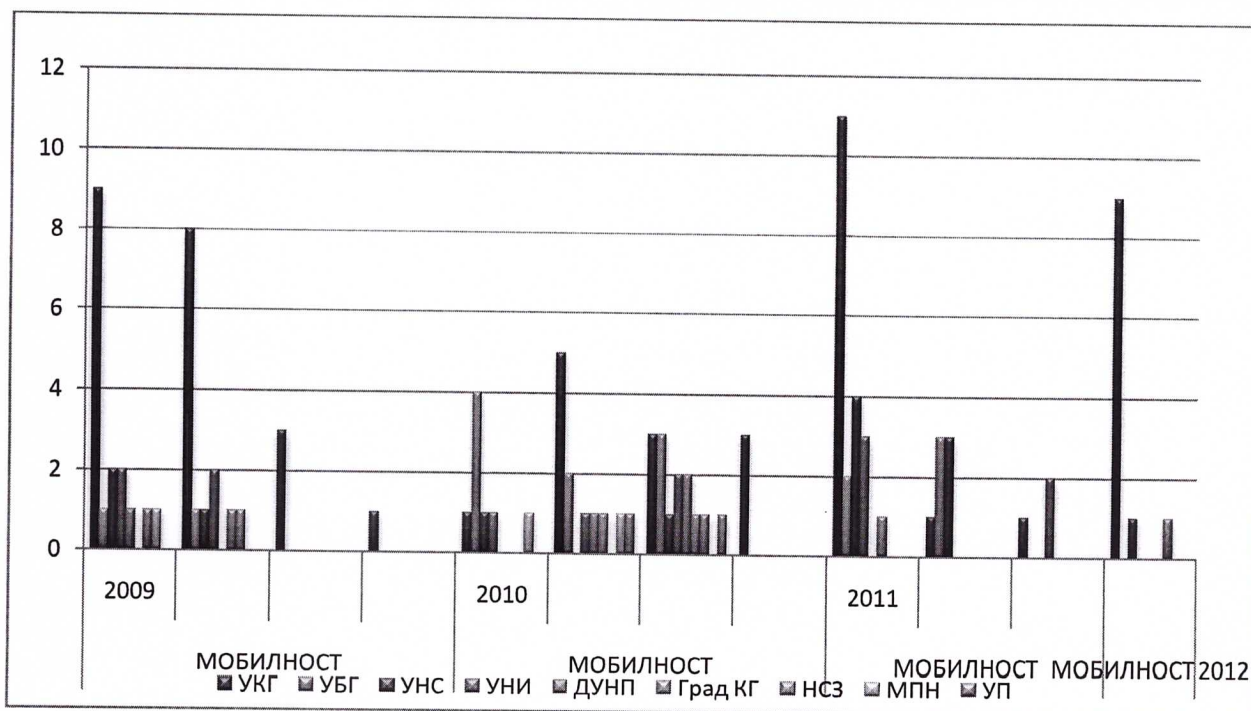

2. РАЗВИЈАЊЕ КУРСЕВА И МОДУЛА

Захваљујући доброј сарадњи са партнерским институцијама из Данске, Пољске, Румуније и Холандије које су националном пројектном тиму пружиле увид у своја искуства са имплементацијом целоживотног учења и, пре свега, развијањем и спровођењем програма обука, ова активност допринела је бољем развоју модула, по угледу на земље ЕУ, а у складу са потребама домаћег тржишта.

Табеларни и графички приказ мобилности ка Европској унији

Институција	МОБИЛНОСТ 2009				МОБИЛНОСТ 2010				МОБИЛНОСТ 2011			МОБИЛНОСТ 2012
	ДК	ПЛ	НЛ	БЛ	ДК	ПЛ	РО	НЛ	ДК	ПЛ	РО	ПЛ
УКГ	9	8	3	1	1	5	3	3	11	1	1	9
УБГ	1	1			4	2	3		2	3		
УНС	2	1			1		1		4	3		1
УНИ	2	2			1	1	2		3		2	
ДУНП	1					1	2					
Град КГ		1				1	1		1			
НСЗ	1	1					1					1
МПН	1				1	1						
УП						1	1					
Σ	17	14	3	1	8	12	14	3	21	7	3	11

Одржано је укупно 19 тренинг семинара:

1. *Искуства ЕУ у области доживотног учења* Универзитет у Крагујевцу;
2. *Формално и неформално образовање – вредновање претходно стеченог знања*, Универзитет Орхус, Данска;

3. *Развој модула доживотног образовања на универзитетима*, Универзитет Орхус, Данска;
4. *Искуства универзитета у развоју доживотног учења и подршка ЕУ*, Универзитет технологије и природних наука у Бидгошћу, Пољска;
5. *Образовање за предузетништво и креирање послова* Универзитет примењених наука ИНХоланд, Холандија;
6. *Подршка развоју предузећа и активна политика запошљавања*, Универзитет технологије и природних наука у Бидгошћу, Пољска;

7. *Потребе тржишта рада - дијалог са социјалним партнерима*, Универзитет Орхус, Данска;

8. *Друштво знања и доживотно учење*, Универзитет у Новом Саду;

9. *Нове улоге за наставнике*, Педагошки факултет, Јагодина, Универзитет у Крагујевцу;

10. *Професионалне компетенције релевантне за наставнике*, Универзитет у Београду;

11. *Искуства Румуније животном учењу*, Универзитет у Крајови, Румунија;

12. *Искуства Пољске у доживотном учењу*, Универзитет технологије и природних наука у Бидгошћу, Пољска;

13. Посета бизнис инкубатору *Venture Lab*, Универзитет Твенте, Холандија;
14. Нордијски приступ концепту доживотног учења, Европске препоруке за доживотно вођење, Универзитет Орхус, Данска;
15. ЕУ искуства у доживотном учењу, Универзитет у Нишу;
16. Искуства Универзитета технологије и природних наука са програмима обуке, Универзитет технологије и природних наука у Бидгошћу, Пољска;

17. Сарадња између универзитета и привреде, Универзитет Орхус, Данска;
18. Имплементација целоживотног учења у Румунији, Универзитет Крајова, Румунија;
19. Стратегија развоја образовања у Пољској и у Бидгошћу, Универзитет технологије и природних наука у Бидгошћу, Пољска.

Развијен је модел и методологија за кратке курсеве и неформалне обуке. Дефинисани су циљеви, исходи учења и циљне групе за сваки модул. Модули и курсеви покривају различите области: од електронског учења, преко педагогије, ИКТ до менаџмента и патогенезе. Појединачни модули трају од 20 до 30 часова. Развијени су следећи модули:

Универзитет у Крагујевцу:

- 1) *Електронско учење;*
- 2) *Пословна комуникација у међународном окружењу;*
- 3) *Педагошке компетенције универзитетских наставника и сарадника;*
- 4) *СПСС - статистичка обрада података у друштвеним наукама;*
- 5) *Основе берзанског пословања;*
- 6) *Регионални развој;*
- 7) *Менаџерске вештине за успешно пословање;*
- 8) *Креирање предузетничког подухвата;*
- 9) *Вештине комуникације – корак до успеха*
- 10) *Писање предлога пројекта*

Универзитет у Београду:

- 1) *Деца и безбедно коришћење Интернета;*
- 2) *Новине у патогенези и терапији гојазности.*
- 3) *Правилан избор сорти и значај производње вина са географским пореклом*
- 4) *Интегрисано управљање хемикалијама*

Универзитет у Новом Саду:

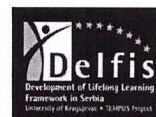
- 1) *Педагошки модул;*
- 2) *Статистички модул*
- 3) *Омладински рад у заједници*
- 4) *Веб портали*

Универзитет у Нишу:

- 1) *Реинџењеринг пословних процеса у савременом предузећу;*
- 2) *Предузетништво и управљање пројектима у савременим условима пословања.*

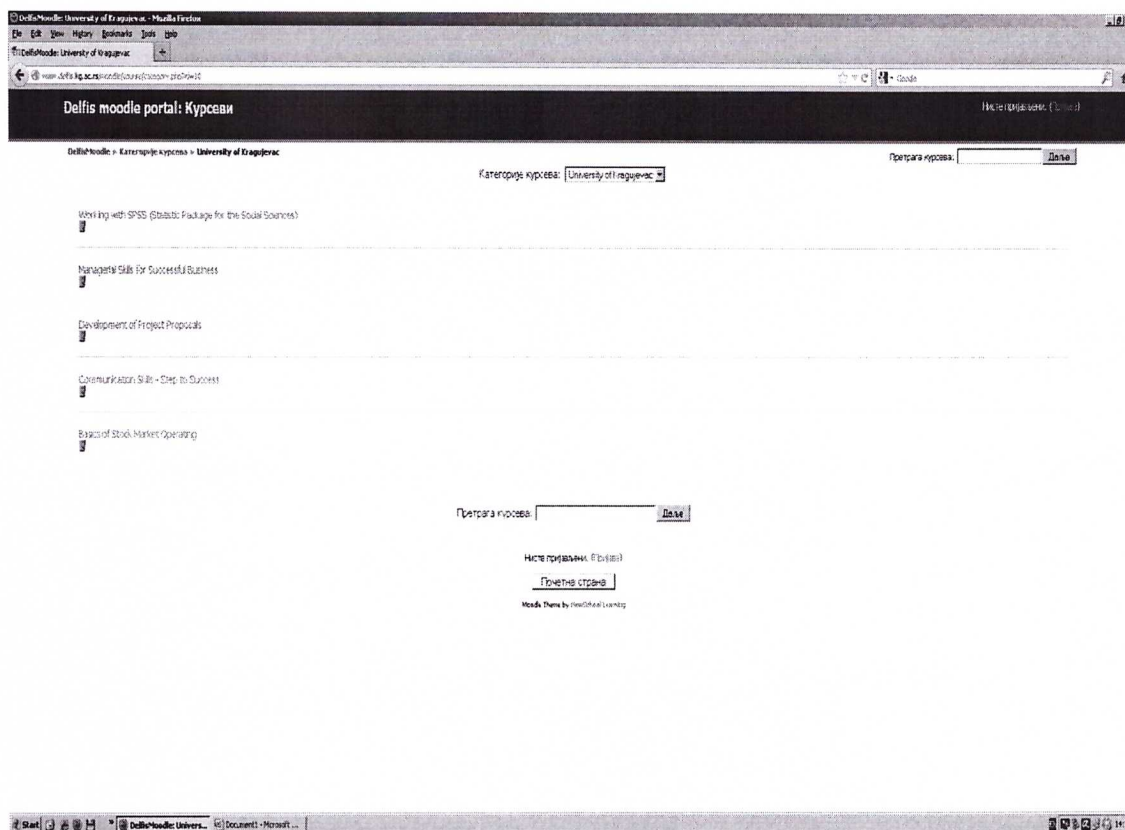
Државни универзитет у Новом Пазару:

- 1) *Стицање предузетничких вештина;*
- 2) *Објектно оријентисано пројектовање софтвера.*

3. РАЗВОЈ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗАСНОВАНИХ НА ИКТ

Један од кључних корака за развој Пројекта било је стварање бољих услова за самостално учење, као подршка квалитету учења током читавог живота. У оквиру пројекта је инсталирана електронска платформа за учење на даљину – Moodle. Сprovedена је обука за наставно особље за коришћење ове електронске платформе.

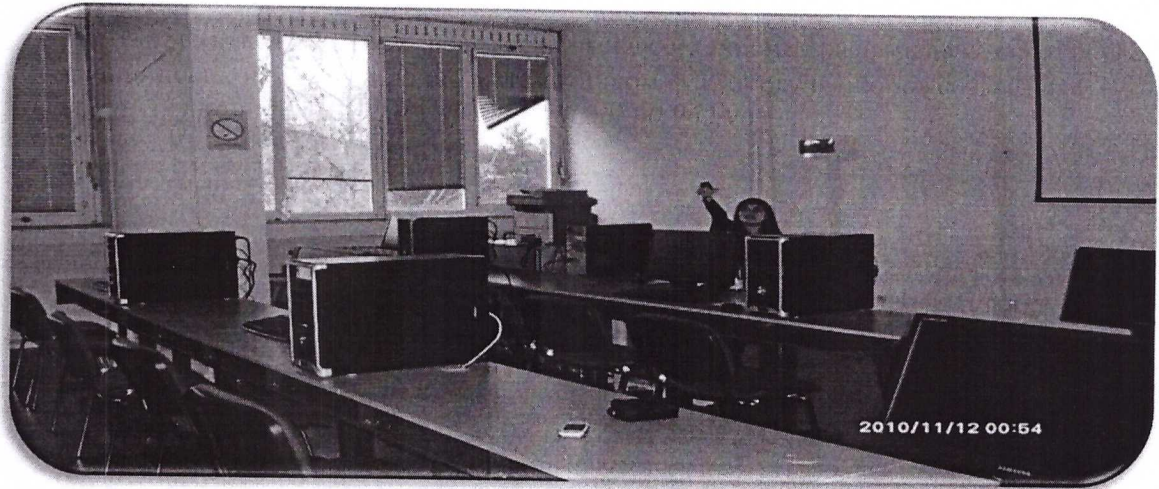
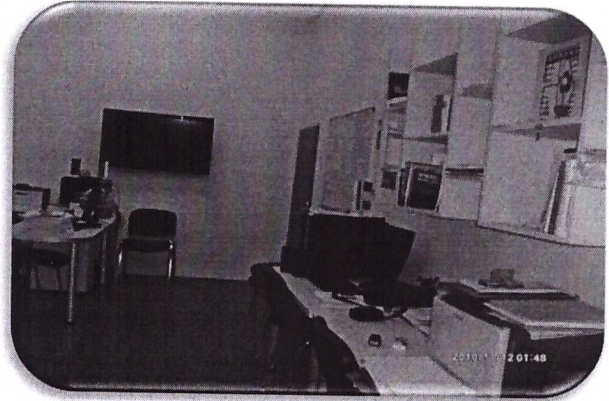
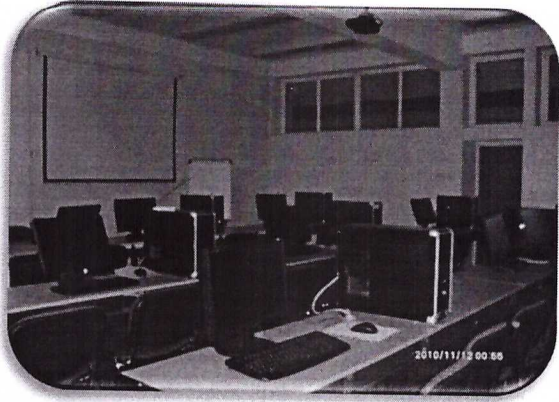
Купљена је опрема (web сервер) и инсталиран је одабрани ЛМС као што је и предвиђено планом. Примарни web сервер је инсталиран на Универзитету у Крагујевцу.

Универзитет у Крагујевцу је буџетом Пројекта предвидео набавку опреме за следеће потребе:

- Мултимедијална опрема за Е-учење
- Опрема за видео конференцију
- Рачунарска опрема за две компјутерске учионице за доживотно учење
- Опрема за канцеларију пројекта,

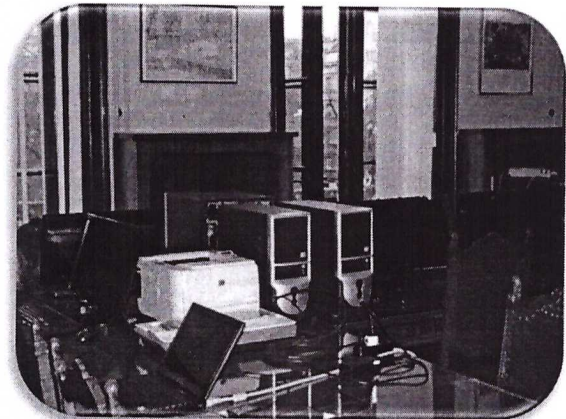

- SPSS (Statistical package for social science), који је распоређен на Факултету медицинских наука, Природно математичком факултету и Економском факултету. Сва планирана опрема је купљена у вредности од 60.962,96 €.

Универзитет у Београду је буџетом Пројекта предвидео набавку опреме за следеће потребе:

- Опремање центра за доживотно учење и једне рачунарске учионице. Сва планирана опрема је купљена у вредности од 9.002,02 €.

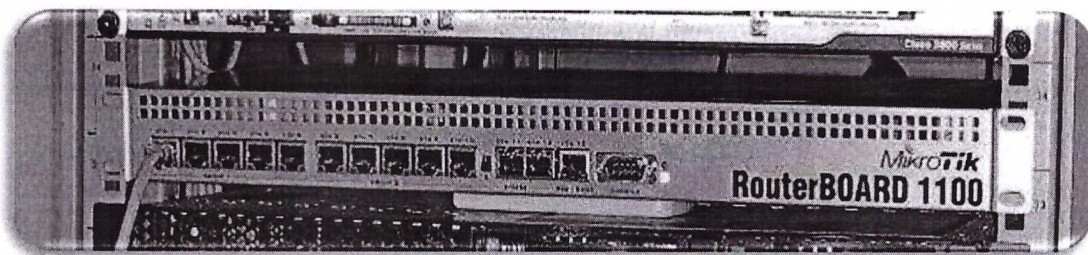
Универзитет у Новом Саду је буџетом Пројекта предвидео набавку опреме за следеће потребе:

- Опремање центра за доживотно учење и једне рачунарске учионице
Сва планирана опрема је купљена у вредности од 9.714,21 €.

Универзитет у Нишу је буџетом Пројекта предвидео набавку опреме за следеће потребе:

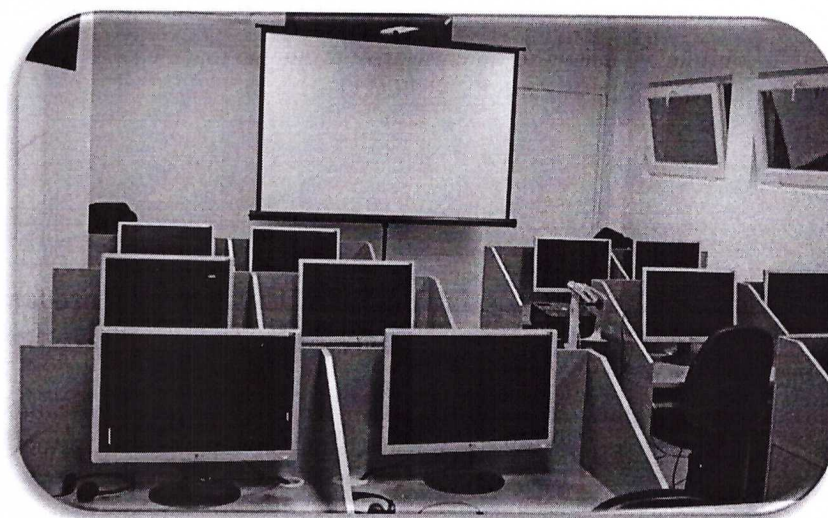
- Опремање центра за доживотно учење и једне рачунарске учионице
Сва планирана опрема је купљена у вредности од 11.887,35 €.

Државни универзитет у Новом Пазару је буџетом Пројекта предвидео набавку опреме за следеће потребе:

- **Опремање центра за доживотно учење и једне рачунарске учионице**
Сва планирана опрема је купљена у вредности од 9.638,45 €.

Приручник *ЛМС у електронском учењу* који је издат у оквиру пројекта такође је исход активности Развој наставе и учења заснованих на ИКТ.

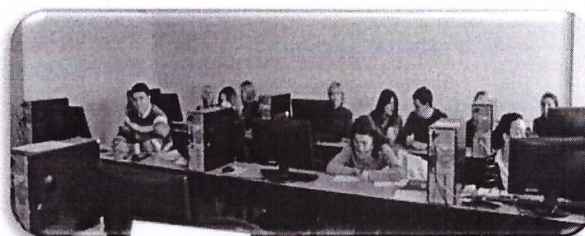
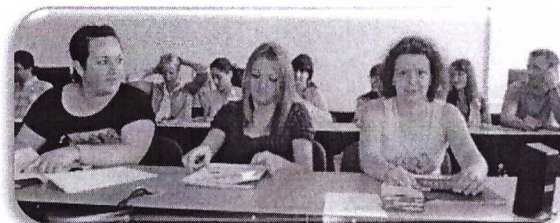

4. РАЗВОЈ МРЕЖЕ ЦЕНТАРА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ

Пројекат је резултирао оснивањем и опремањем пет универзитетских центара за доживотно учење: у Крагујевцу, Београду, Новом Саду, Нишу и Новом Пазару чије су активности биле усмерене ка стварању организационих и институционалних услова за укључивање државних универзитета у област целоживотног учења, као и на умрежавању центара за целоживотно учење у Србији. Задатак центара је био да остваре партнерство између свих релевантних стејкхолдера: државе и њених органа, предузећа, локалних заједница, образовних институција. Организовањем округлих столова, међународних конференција и сличних манифестација, центри су покретали социјални дијалог, а издавањем публикација на тему целоживотног учења, истраживањем актуелних потреба послодаваца за знањима и вештинама на тржишту рада и, нарочито, организовањем курсева и програма обука директно су покретали појединце ка сталном усавршавању и стицању нових, применљивих знања.

Организована су укупно **23 програма обуке** које су похађала 562 полазника различитих образовних профила, година старости и интересовања, стекавши знања из области електронског учења, берзанског пословања, безбедности деце на интернету, патогенезе, статистике, хемије и унапредивши своје менаџерске, педагошке, или преговарачке вештине. Универзитетски центри за целоживотно учење су полазницима курсева доделили сертификате који са собом носе по 2 ЕСПБ кредита.

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ		
Ред. бр.	Назив курса/обуке	Број полазника
1.	<i>Електронско учење</i>	8
2.	<i>Пословна комуникација у међународном окружењу</i>	69
3.	<i>Педагошке компетенције универзитетских наставника и сарадника</i>	21
4.	<i>SPSS – статистичка обрада података у друштвеним наукама</i>	16
5.	<i>Основе берзанског пословања</i>	15
6.	<i>Вештине комуникације – корак до успеха</i>	15
7.	<i>Писање предлога пројеката</i>	11
8.	<i>Менаџерске вештине за успешно пословање</i>	15
УКУПАН БРОЈ ПОЛАЗНИКА		170

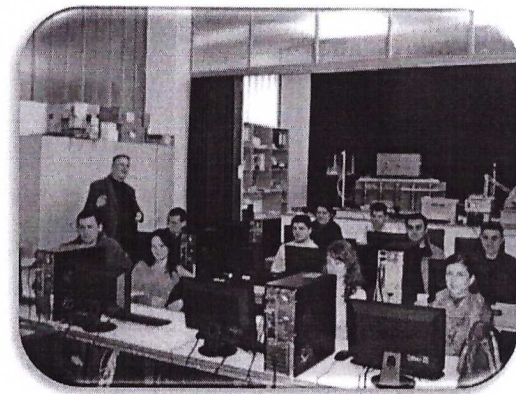
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ		
Ред. бр.	Назив курса/обуке	Број полазника
1.	<i>Деца и безбедно коришћење интернета</i>	31
2.	<i>Новине у патогенези и терапији гојазности</i>	144
3.	<i>Правилан избор сорти и значај производње вина са географским пореклом</i>	24
4.	<i>Интегрисано управљање хемикалијама</i>	29
5.	<i>Деца и безбедно коришћење интернета</i>	6
УКУПАН БРОЈ ПОЛАЗНИКА		234

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ		
Ред. бр.	Назив курса/обуке	Број полазника
1.	<i>Педагошки модул</i>	13
2.	<i>Омладински рад у заједници</i>	10
3.	<i>Статистички модул</i>	23
4.	<i>Веб портали</i>	20
УКУПАН БРОЈ ПОЛАЗНИКА		66

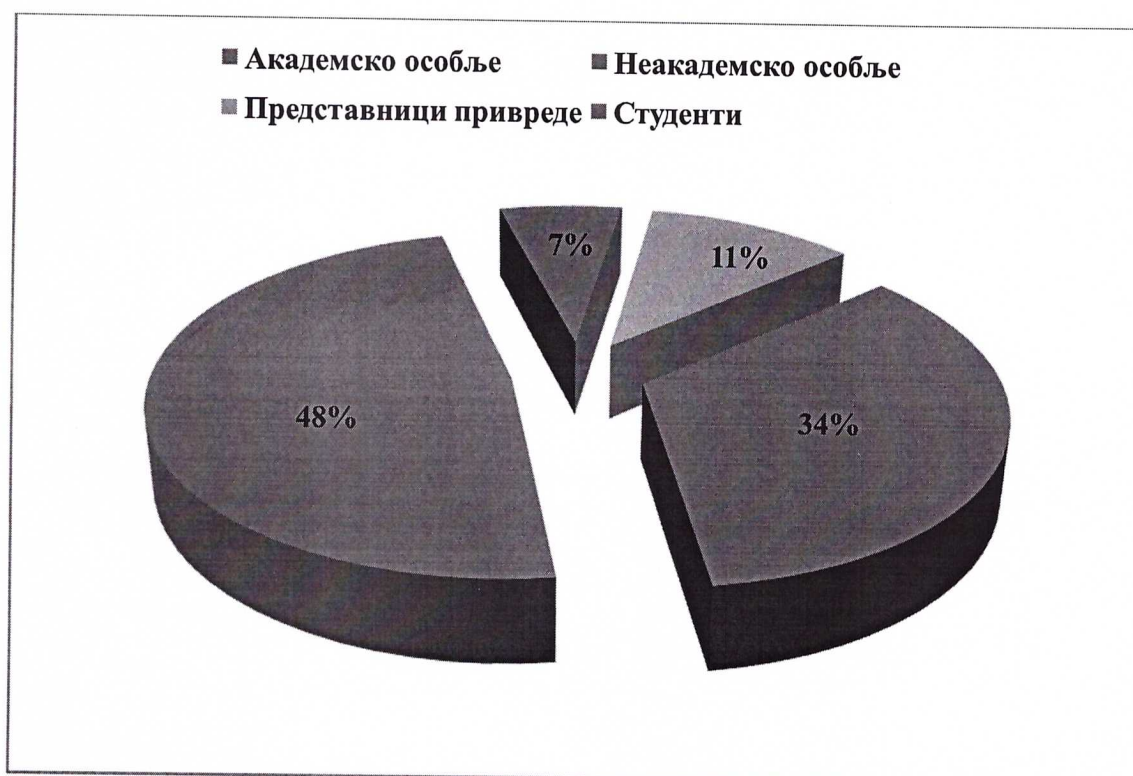
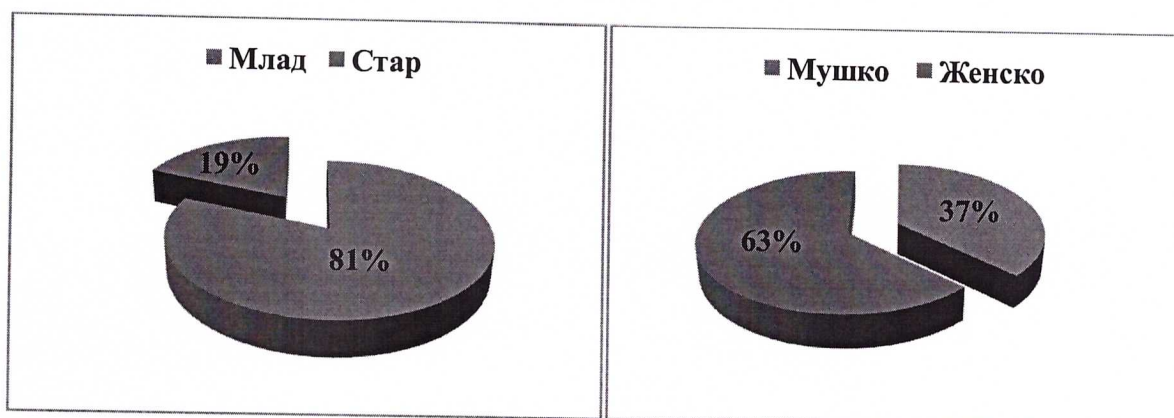
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ		
Ред. бр.	Назив курса/обуке	Број полазника
1.	<i>Реинжењеринг пословних процеса у савременом предузећу</i>	20
2.	<i>Предузетништво и управљање пројектима у савременим условима пословања</i>	12
3.	<i>Реинжењеринг пословних процеса у савременом предузећу</i>	17
4.	<i>Предузетништво и управљање пројектима у савременим условима пословања</i>	13
УКУПАН БРОЈ ПОЛАЗНИКА		62

ДРЖАВНИ УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ ПАЗАРУ		
Ред. бр.	Назив курса/обуке	Број полазника
1.	<i>Стицање предузетничких вештина</i>	14
2.	<i>Објективно оријентисано развијање софтвера</i>	16
УКУПАН БРОЈ ПОЛАЗНИКА		30

Статистички приказ структуре полазника курсева

РАЗВОЈ НАЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ

Министарство просвете Републике Србије такође је подржало Пројекат, будући да је он био у складу са циљевима социјалне и економске реформе у Србији и европским токовима у развоју економије засноване на знању и боље социјалне кохезије. У јуну 2009. године Министарство просвете је постало значајан партнер на Пројекту. Улога Министарства просвете и Националног савета за високо образовање, као партнера на Пројекту, била је формирање правног оквира за целоживотно учење. Покренута је иницијатива за промену правних аката, а посебно Закона о високом образовању, како би се створили услови за успешну реализацију концепта целоживотног учења.

У оквиру пројекта дефинисане су **стратегије о целоживотном учењу** на пет државних универзитета: Универзитету у Крагујевцу, Универзитету у Београду, Универзитету у Новом Саду, Универзитету у Нишу и Државном универзитету у Новом Пазару. Формулисане на основу европског референтног оквира и стратешких докумената Владе Републике Србије, стратегије универзитетског система целоживотног учења указују на нову улогу универзитета у континуираном унапређивању система учења. Улога универзитета је да активно развијају систем учења током читавог живота који ће бити институционализован и који ће омогућити сваком појединцу, различитог животног доба и нивоа образовања, да се укључи у процес даљег стицања знања и вештина. Поред тога, руководилац пројекта је био позван од стране Министарства просвете и науке да се укључи у израду **Стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2020.** као координатор експертног тима за образовање одраслих. Стратегијом је дефинисано да образовање одраслих, као интегрални део целовитог система образовања и манифестација концепта целоживотног учења, има функцију да одговори на потребе тржишта рада и појединаца за новим знањима и вештинама, да омогући професионалну мобилност и флексибилност радно способног становништва, повећа могућност одрживог социо-економског развоја земље и њене интеграције у глобалну економију.

Важна позитивна промена до које је пројекат довео односи се на успешно прихватање концепта целоживотног учења од стране студената, тржишта рада и незапослених појединаца који су показали велико интересовање за учешће у курсевима – тим пре што је појам целоживотног учења био једва познат у Србији. Захваљујући активној улози универзитетских центара за целоживотно учење у промовисању самог концепта и доброј сарадњи са представницима локалних медија, целоживотно учење и неформално образовање данас су предмет већег интересовања у Србији. Са становишта утицаја пројекта на реформу високог образовања у Србији, универзитети су постали отворенији ка потребама тржишта рада, настојећи да кроз бројне активности на пројекту унапреде

сарадњу са привредом и да мотивишу појединце са тржишта рада да се поново укључе у процес учења у облику неформалног образовања.

Утицај пројекта на социјалне реформе у земљи огледа се најпре у томе што је великом броју, углавном младих, људи пружена подршка у стицању знања и вештина и откривању сопствених потенцијала како би њихове стварне компетенције биле препознате и у будућности признате. Могућност да се ови појединци подрже довела је до схватања да су целоживотно учење, али и каријерно вођење, неопходни Републици Србији и да та комбинација може помоћи бољем пласирању појединаца на тржишту рада. Србији је потребна флексибилнија радна снага са више вештина које ће се стицати током читавог живота, што управо представља идеју пројекта која је преносена кроз сваку активност, као и кроз мото: „*Образовање није само инвестиција у раном животу, већ континуиран процес*“.

Универзитет у Крагујевцу организовао је, као носилац пројекта, **три међународне конференције**, од којих је једна била дводневна и окупила је преко сто учесника. Циљ конференција састојао се у промовисању развоја флексибилног система високог образовања, потребе за учењем током читавог живота која је неопходна за академски, привредни и лични напредак. Излагања стручњака из земље и иностранства и закључци са панел дискусија, организованих у оквиру међународних конференција, довели су до тога да се имплементацији целоживотног учења приступи на озбиљнији начин и да се, поред планираних активности, током Пројекта развију и реализују нове идеје. Конференције су носиле следеће називе:

1. *Bologna Process and Lifelong Learning*, 31. мај 2010. године;

2. *Development of Lifelong Learning: Challenges for Education System*, 28. и 29. октобар 2010. године;

3. *Development of Lifelong Learning Framework in Serbia*, 12. октобар 2011. године.

6. ДИСЕМИНАЦИЈА

Стратегије дисеминације на нивоу конзорцијума и планови за имплементацију Пројекта били су тема састанака Националног пројектног тима и Конзорцијума. У току Пројекта организовано је 13 састанака националног пројектног тима (24. фебруар 2009.; 14. април 2009.; 19. октобар 2009.; 17. децембар 2009.; 26. март 2010.; 23. април 2010.; 31. мај 2010.; 26. август 2010.; 29. август 2010.; 29. октобар 2010., 18. фебруар 2011.; 9. јун 2011. и 12. октобар 2011.) и 7 састанака конзорцијума (24. фебруар 2009.; 14. април 2009.; 17. децембар 2009.; 26. март 2010.; 31. мај 2010.; 18. фебруар 2011. и 12. октобар 2011.).

Главно средство екстерне дисеминације била је интернет страница Пројекта: www.delfis.kg.ac.rs, која је коришћена за редовно информисање јавности о свим дешавањима у оквиру Пројекта. Детаљни извештаји о свим радионицама, конференцијама и одржаним курсевима могу се наћи на интернет страници Пројекта. Центар за доживотно учење Универзитета у Крагујевцу је редовно учествовао на Сајму запошљавања и образовања и презентовао своје активности и понуду програма обука.

The screenshot shows the website for the Delfis Project. At the top, there is a navigation menu with links for 'HOME', 'ABOUT', 'CONTACT', 'NEWS', 'GALLERY', and 'REPORT'. Below the navigation, there is a header with the Delfis logo and the project title 'Development of Lifelong Learning Framework in Serbia'. A main banner features a group photo of people and the text 'Delfis Project Development of Lifelong Learning Framework in Serbia'. To the right of the banner, there is a 'GRANT HOLDER' section listing the University of Kragujevac, Serbia, with contact details: Jovana Čukrić b.b. 30000 Kragujevac, Phone: +381 34 370-171; 370-181; 370-081; 370-270; 370-090, Fax: +381 34 370-188, e-mail: info@kg.ac.rs. Below the banner, there is a news article titled 'Uspešno je održana tribina „Saradnja univerziteta i privrede u cilju lakšeg uključivanja studenata u poslovnu praksu“'. The article includes a small photo of a seminar and text dated Wednesday, 24 October 2010 05:00. To the right of the article, there is a 'CONTACT' section with the address: Prof. Miroslav Stanić, Faculty of Economics, e-mail: miroslav.stanic@kg.ac.rs. Below that, there is a 'Who's Online' section showing 'We have 135 guests online'. The footer of the website includes the text '© 2010 Delfis Project, All Rights Reserved' and 'University of Kragujevac'.

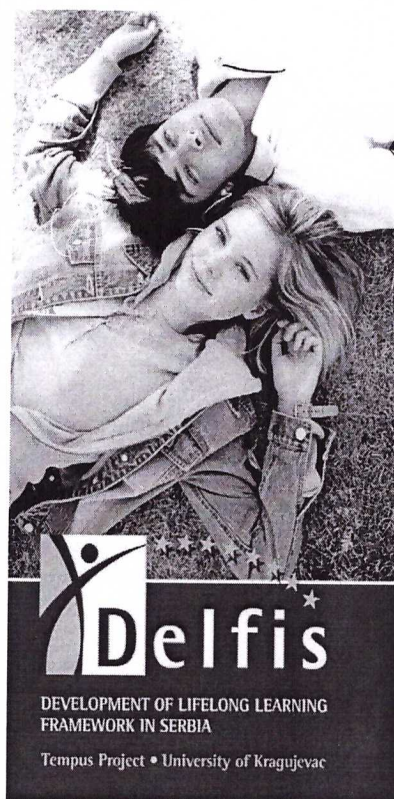

Током Пројекта издато је укупно 7 публикација:

1. *Доживотно учење – изазов за појединца и друштво*, тираж: 700;
2. *Европски оквир квалификација за доживотно учење*, тираж: 800;
3. *Повеља европских универзитета о доживотном учењу*, тираж: 500;
4. *Стратегије за доживотно учење – искуства универзитета у Србији*, тираж: 800;
5. *Развој социјалног партнерства – претпоставка за целоживотно учење*, тираж: 500
6. *Развој и примена концепта целоживотног учења*, тираж: 1000;
7. *Нова знања, вештине и компетенције*, тираж: 500.

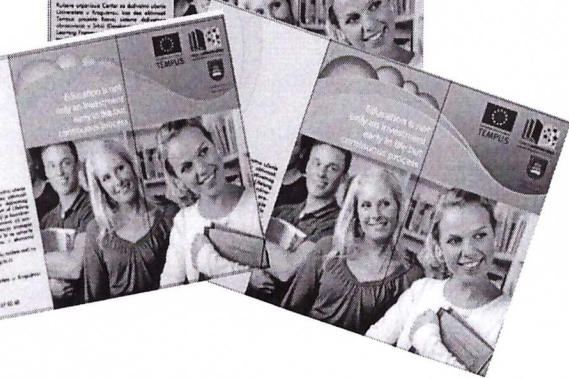
За потребе Пројекта публиковани су, такође, следећи пропагандни материјали:

1. компакт дискови са материјалима курсева, 600 примерака;
2. флајери за промоцију курсева, 2000 примерака;
3. приручници за курсеве, 600 примерака
4. приручници за конференције, 300 примерака;
5. Каталог обука Центра за доживотно учење Универзитета у Крагујевцу, 300 примерака.

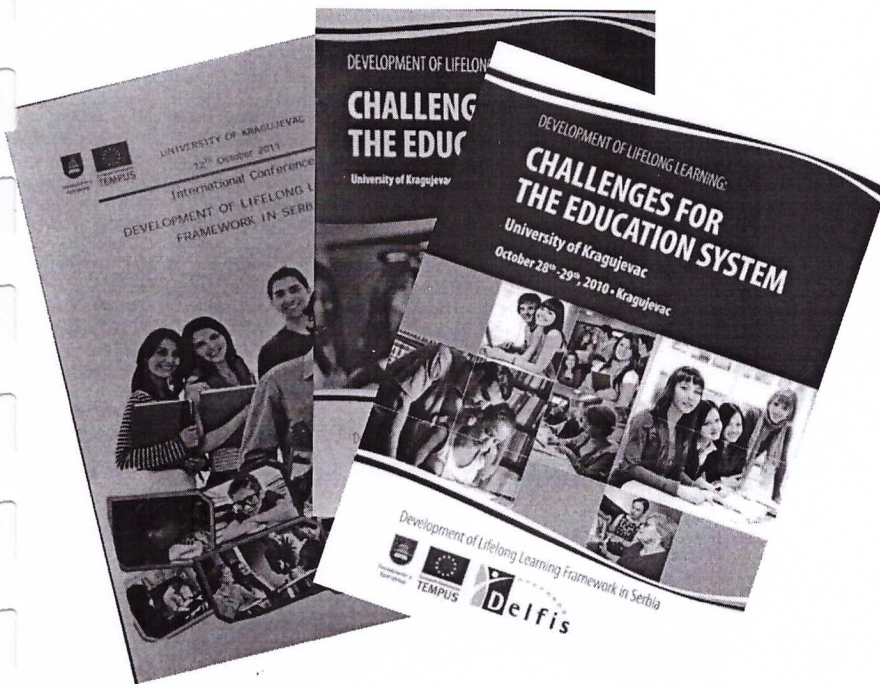
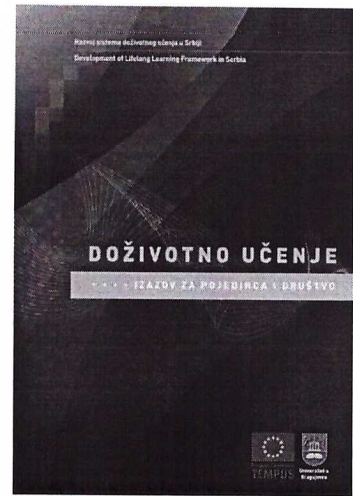

Развој система целоживотног учења у Србији
145010-TEMPUS-2008-RS-JPHES

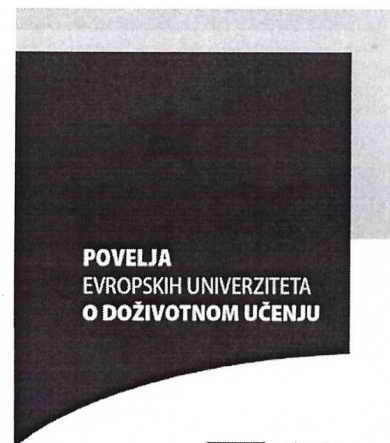

Mr Marko Slavković
Marija Stojadinović

ЕВРОПСКИ ОКВИР
КВАЛИФИКАЦИЈА
ЗА ДОЖИВОТНО УЧЕЊЕ

НАЦИОНАЛНИ ОКВИР
КВАЛИФИКАЦИЈА
ЗА СИСТЕМ ВИСОКОГ
ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ

Екстерна дисеминација резултата Пројекта била је и један од основних циљева три међународне конференције, одржане на Универзитету у Крагујевцу:

1. *Bologna Process and Lifelong Learning*, 31. мај 2010. године;
2. *Development of Lifelong Learning: Challenges for Education System*, 28. и 29. октобар 2010. године;
3. *Development of Lifelong Learning Framework in Serbia*, 12. октобар 2011. године.

Свака конференција и округли сто који су организовани у земљи били су пропраћени медијски, одржано је више конференција за штампу и организована су гостовања руководиоца Пројекта на телевизијама са локалном и националном фреквенцијом. Захваљујући активној улози универзитетских центара за целоживотно учење у промовисању самог концепта и доброј сарадњи са представницима медија, целоживотно учење и неформално образовање данас су предмет већег интересовања у Србији.

7. ОДРЖИВОСТ

Основани су центри за доживотно учење на свим партнерским универзитетима у Србији. Основни задатак ових центара је организација различитих неформалних обука с циљем унапређења постојећих и стицања нових вештина за већу конкурентност на тржишту рада. Универзитетски центри за доживотно учење ће наставити са радом и у своју понуду уврстити нове специјалне курсеве „по мери” намењене предузећима и тржишту рада, а који би учешћем у трошковима курса допринели одрживости центара.

Стратегије за доживотно учење на свим партнерским универзитетима су дефинисане и усвојене од стране Сената. Имплементација дефинисаних стратегија представља један од инструмената унапређења вештина и компетенција појединаца и ефикаснији трансфер знања из образовног система и науке ка привреди. По усвајању универзитетских стратегија за доживотно учење, дефинисана је и *Стратегија развоја образовања до 2020. у Републици Србији*, у чему је учествовао и руководиоца Пројекта, као координатор експертног тима за образовање одраслих.

Дефинисан је Елаборат о оснивању Летњег универзитета, у сарадњи са партнерском институцијом SPARK. Идеја Летњег универзитета је размена студената из различитих европских земаља који ће се окупити у Србији, у циљу развијања предузетничког духа и подизања свести о целоживотном учењу међу младима.

У сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, развијен је Програм обуке за педагошке асистенте. Према члану 5. Правилника о програму обуке за педагошке асистенте, програм обуке изводи високошколска институција која у свом саставу има организациону јединицу у статусу центра. У том контексту, Центар за доживотно учење Универзитета у Крагујевцу укључио се у другу фазу пројекта „Образовање за све-повећање доступности и квалитета образовања за децу из маргинализованих група“, као организатор обука за педагошке асистенте.

У одрживост Пројекта спада и даљи рад и коришћење електронске платформе за учење Moodle, која ће укључује електронске верзије курсева које спроводе центри.

8. КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА И МОНИТОРИНГ

На почетку Пројекта сви партнерске институције су потписале Споразум о сарадњи, чиме су потврдиле да ће испунити обавезе дефинисане Пријавом пројекта.

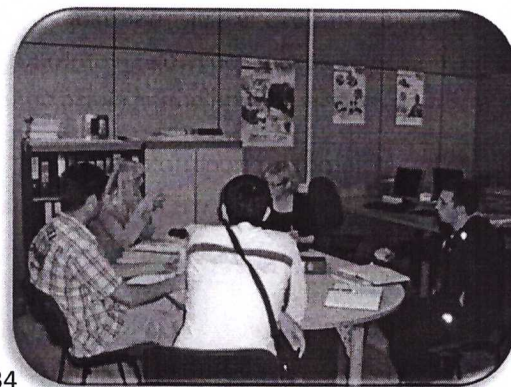
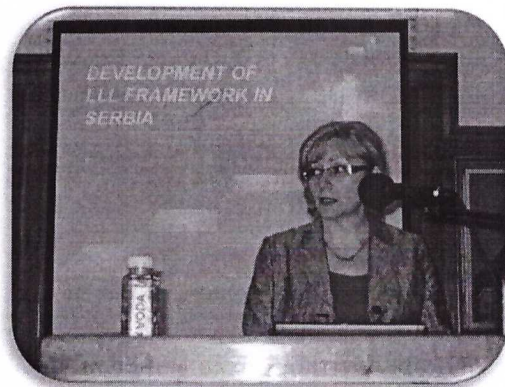
Организоване су три екстерне контроле од стране ЕАСЕА агенције и националне Темпус канцеларије, којој су присуствовали сви партнери из земље. Прва екстерна контрола Пројекта је спроведена 16. децембра 2009. године, друга 2. децембра 2010. године и трећа је била 9. децембра 2011. године. Министарство просвете је, такође, извршило контролу Пројекта, при чему је пројекат добио позитивну оцену.

Ангажован је екстерни експерт који је спроводио контролу квалитета током треће године реализације пројекта.

Интерна контрола Пројекта се спроводила током све три године трајања, како на нивоу националног пројектног тима, тако и на нивоу конзорцијума и надзорног одбора. Сваки партнер је био у обавези да подноси извештај о спроведеним активностима координатору пројекта. Извештаји су се састојали из два дела: *Извештај о реализованим активностима* и *Финансијски извештај*. Руководилац пројекта је имао редовне састанке и комуникацију са контакт-особама са партнерских институција.

Организовани су састанци са координаторима других Темпус пројеката, као што је и било дефинисано планом.

9. МЕНАЏМЕНТ ПРОЈЕКТОМ

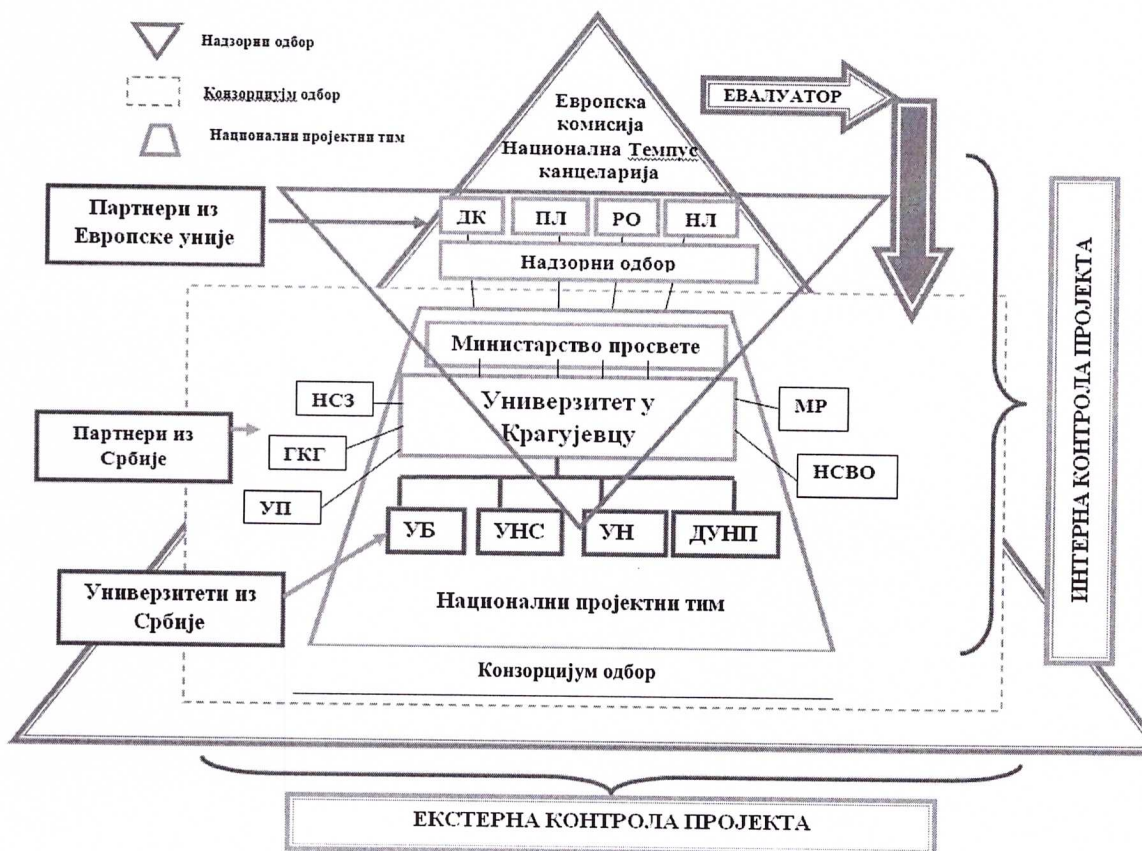
Први корак управљања Пројектом био је дефинисање Споразума о партнерству како би се ускладили сви аспекти функционисања менаџмент тима, односно дужности и обавезе партнера на Пројекту. Стога су, на првом састанку конзорцијум одбора (одржан 24. фебруара 2009. године), сви партнери били у обавези да потпишу Споразум о партнерству. Такође је дефинисана и менаџмент структура пројекта кога су чинила три нивоа управљања.

Први ниво - Надзорни одбор (Steering Committee (SC)),

Други ниво - Конзорцијум одбор (Consortium Board (CB)),

Трећи ниво - Национални пројектни тим (National Project Team (NPT)).

Графички приказ структуре менаџмент пројекта

Назорни одбор (Steering Committee (SC)) је био главни орган управљања и чинили су га сви чланови пројектног тима из Европске уније и проректор са Универзитета у Крагујевцу.

Чланови Надзорног одбора (Steering Committee (SC))		
Ред. бр.	Име и презиме	Институција
1.	Проф. др Живадин Бугарчић, Проректор, председник *	Универзитет у Крагујевцу
2.	Проф. др Сорен Илер	Универзитет Орхус, Данска
3.	Проф. др Јануш Прусински	Универзитет технологије и природних наука у Бидгошћу, Пољска
4.	Проф. др Калина Гелу	Универзитет Крајова, Румунија
5.	Марија Стојадиновић	SPARK, Холандија

*до половине Пројекта, функцију председника је обављала проф. др Зора Арсовски

Други ниво у одлучивању и контроли Пројекта је био Конзорцијум одбор (Consortium Board (CB)). Ово тело се састојало од контакт особа са свих партнерских институција.

Чланови Конзорцијум одбора (Consortium Board (CB))		
Ред. бр.	Име и презиме	Институција
1.	Проф. др Верица Бабић	Универзитет у Крагујевцу
2.	Проф. др Неда Бокан	Универзитет у Београду
3.	Проф. др Пере Тумбас	Универзитет у Новом Саду
4.	Проф. др Биљана Предић	Универзитет у Нишу
5.	Проф. др Предраг Јовановић	Државни универзитет у Новом Пазару
6.	Проф. др Срђан Станковић	Национални савет за високо образовање
7.	Весна Фила	Министарство просвете Републике Србије
8.	Татјана Арсић - Милановић	Национална служба за запошљавање
9.	Наташа Ђорђевић	Унија послодаваца
10.	Добрица Миловановић	Град Крагујевац

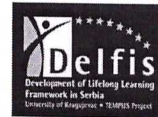

Трећи ниво управљања Пројектом је био Национални пројектни тим (National Project Team (NPT)). Национални пројектни тим је био задужен за контролу, мониторинг и координацију реализације пројектних активности. Из тог разлога, национални пројектни тим се састојао од контакт особа са пет универзитета из Србије.

Чланови Националног пројектног тима (National Project Team (NPT))		
Ред. бр.	Име и презиме	Институција
1.	Проф. др Верица Бабић	Универзитет у Крагујевцу
2.	Проф. др Неда Бокан	Универзитет у Београду
3.	Проф. др Пере Тумбас	Универзитет у Новом Саду
4.	Проф. др Биљана Предић	Универзитет у Нишу
5.	Проф. др Предраг Јовановић	Државни универзитет у Новом Пазару

Чланови пројектног тима са Универзитета у Крагујевцу:

- проф. др Верица Бабић, Економски факултет;
- проф. др Слободан Арсенијевић, Ректор
- проф. др Бранислав Јеремић, Факултет инжењерских наука;
- проф. др Живадин Бугарчић, Природно-математички факултет;
- проф. др Зора Арсовски, Економски факултет;
- проф. др Слободан Малинић, Економски факултет;
- проф. др Сретко Дивљан, Педагошки факултет у Јагодина;
- проф. др Крстивоје Шпијуновић, Учитељски факултет Ужице;
- проф. др Виолета Јовановић, Педагошки факултет у Јагодина;
- проф. др Предраг Станчић, Економски факултет;
- проф. др Милош Ђуран, Природно-математички факултет;
- проф. др Миладин Стефановић, Факултет инжењерских наука;
- др Владимир Јаковљевић, Медицински факултет;
- др Весна Стојановић Алексић, Економски факултет;
- мр Јелена Стаматовић, Учитељски факултет Ужице;
- мр Јелена Ерић, Економски факултет;
- мр Јелена Николић, Економски факултет;
- др Никола Макојевић, Економски факултет;
- мр Марко Славковић, Економски факултет;
- Драгана Живковић, Универзитет у Крагујевцу;
- Марија Јанковић, Универзитет у Крагујевцу;
- Јована Миленковић, Универзитет у Крагујевцу;
- Боривоје Бошковић, Универзитет у Крагујевцу.

Чланови пројектног тима са Универзитета у Београду:

- проф. др Неда Бокан, Математички факултет;
- проф. др Катарина Поповић, Филозофски факултет;
- проф. др Мирјана Дракулић, Факултет организационих наука;
- проф. др Татјана Симић, Медицински факултет;
- проф. др Ана Вујовић, Учитељски факултет;
- мр Вања Бајовић, Правни факултет;
- мр Александар Тоћић, Машински факултет;
- мр Милош Бајчетић, Медицински факултет;
- Јасмина Миленковић, Машински факултет;
- Јасмина Крајиновић Јокић, Универзитет у Београду.

Чланови пројектног тима са Универзитета у Новом Саду:

- проф. др Пере Тумбас, Економски факултет;
- проф. др Мирослав Весковић, Ректор;
- проф. др Радмила Маринковић Недучин, Технолошки факултет;
- др Отилија Седлак, Економски факултет;
- мр Предраг Матковић, Економски факултет;
- Соња Шовљански, Универзитет у Новом Саду;
- Сања Суботић Гантор, Универзитет у Новом Саду.

Чланови пројектног тима са Универзитета у Нишу:

- проф. др Биљана Предић, Економски факултет;
- проф. др Драган Антић, Електронски факултет;
- проф. др Властимир Ђокић, Машински факултет,
- проф. др Властимир Николић, Машински факултет,
- мр Братислав Предић, Електронски факултет,
- др Маја Ђукић-Ивановић, Економски факултет;
- проф. др Теуфик Токић, Електронски факултет;
- проф. др Весна Лопичић, Филозофски факултет;
- проф. др Иван Милентијевић, Електронски факултет;
- др Љиља Антић, Економски факултет.

Чланови пројектног тима са Државног универзитета у Новом Пазару:

- проф. др Темал Долићанин, Ректор;
- проф. др Предраг Јовановић, правно – економски департман;
- проф. др Божидар Станић, департман – математичке, физичке и информатичке науке;
- Ернад Кахровић, правно – економски департман;
- Ахмедин Лекпек, правно – економски департман.

Чланови пројектног тима из Министарства просвете републике Србије:

- др Весна Фила,
- Мирко Ожеговић.

Чланови пројектног тима из Националне службе за запошљавање:

- Татјана Арсић-Милановић,
- Весна Буха.

Чланови пројектног тима из Уније послодаваца Србије:

- Стеван Аврамовић,
- Наташа Ђорђевић.

Чланови пројектног тима из Града Крагујевца:

- проф. др Добрица Миловановић,
- Нада Милићевић.

Чланови пројектног тима из Националног савета за високо образовање:

- проф. др Срђан Станковић.

У току трајања Пројекта организовано је 14 састанака националног пројектног тима:

- I 24. фебруар 2009.;
- II 14. април 2009.;
- III 19. октобар 2009.;
- IV 17. децембар 2009.;
- V 26. март 2010.;
- VI 23. април 2010.;
- VII 31. мај 2010.;
- VIII 26. август 2010.;
- IX 29. август 2010.;
- X 29. октобар 2010.;
- XI 18. фебруар 2011.;
- XII 9. јун 2011.;
- XIII 12. октобар 2011.

У складу са дефинисаним планом реализације Пројекта одржано је и 10 састанака конзорцијум одбора:

- I 24. фебруар 2009.;
- II 14. април 2009.;
- III 17. децембар 2009.;
- IV 26. март 2010.;
- V 31. мај 2010.;
- VI 18. фебруар 2011.;
- VII 12. октобар 2011.

Планом реализације менаџмент активности дефинисано је, да се током три године трајања Пројекта одрже три састанка Надзорног одбора, по један годишње, али је одлуком координатора Пројекта, ради што ефикасније реализације активности, одлучено да се одржи пет састанака Надзорног одбора:

- I 26. фебруар 2009.;
- II 26. март 2010.;
- III 31. мај 2010.;
- IV 17. децембар 2010.;
- V 14. октобар 2011.

Све активности Пројекта су спровођене у складу са Темпус правилима, логичком матрицом Пројекта и акционим плановима који су дефинисани на годишњем нивоу.

ОЦЕНА ПРОЈЕКТА

Извршна агенција Европске комисије за образовање, медије и културу у Коначној оцени пројекта:

Пре свега, честитамо Вам на резултатима које сте остварили учешћем у Темпус програму и на високим стандардима које сте достигли при имплементацији активности у оквиру Вашег пројекта. Посебне честитке упућујемо пројектном тиму који је са успехом остварио циљеве пројекта, како оне очекиване, тако и оне које је себи постављао током трајања пројекта.

На основу завршног извештаја и извештаја које смо добијали од стране Националне Темпус канцеларије након мониторинг посета, са задовољством констатујемо да је пројекат успео да допринесе промовисању концепта целоживотног учења на универзитетима и међу неакадемским партнерима из Србије. Штавише, пројекат је остварио значајан утицај на националном нивоу кроз укључивање кључних представника наставног кадра у дефинисање националне стратегије за целоживотно учење. Честитамо руководиоцу пројекта и пројектном тиму на изузетној посвећености и ангажованости коју су показали при остваривању планираних циљева.

Са задовољством примећујемо да сте, при имплементацији активности, узели у обзир савете које смо Вам упутили у Оцени средњорочног извештаја и препоруке са мониторинг посета.

Овом приликом наглашавамо да оснивање Центра за целоживотно учење на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу представља изузетно добар пример који треба да следе и остали универзитетски центри.

Одрживост резултата постигнутих током пројекта у највећој мери је везана за даљи рад центара за целоживотно учење и садржај нове стратегије образовања. Као што је и наведено у Вашем извештају, заиста је у интересу свих универзитета да наставе са реализовањем и дисеминацијом концепта целоживотног учења, нарочито сада кад су развијене и усвојене универзитетске стратегије за целоживотно учење и када су универзитети постали отворенији ка тржишту рада. У том контексту, потребно је да универзитети преузму активну улогу у дијалогу и предлагању промена Министарству просвете и науке и Националном савету за високо образовање.

БУЏЕТ ПРОЈЕКТА

Приказ расподеле средстава одобрене од стране Темпуса по прихватању апликације Пројекта

	Одобрен буџет
Трошкови особља	188.251,00
Путни трошкови и тошкови боравка	169.356,00
Трошкови опреме	94.582,00
Трошкови штампања и објављивања	54.900,00
Остали трошкови	18.660,00
Индијектни трошкови	36.750,00
УКУПНО	562.499,00
Суфинансирање	28.145,00
Плаћено из средстава Темпуса	534.354,00
УКУПНО	562.499,00

Преглед пријављених трошкова по завршетку Пројекта

Ред. бр.	Институција	Врста трошкова					
		Особља	Пута и боравка	Опреме	Штампања и објављивања	Остали	Индијектни
1.	Универзитет у Крагујевцу	78.760,00	61.010,25	60.962,96	38.934,27	12.137,26	34.554,64
2.	Универзитет у Београду	16.990,00	16.104,60	9.002,02	3.126,49	1.206,96	
3.	Универзитет у Новом Саду	15.108,40	12.704,94	9.714,21	3.527,10	4.521,03	
4.	Универзитет у Нишу	17.160,01	12.780,07	11.887,35	4.837,92	1.981,87	
5.	Државни универзитет у Новом Пазару	10.599,48	3.491,09	9.638,45	1.024,46	512,22	
6.	Национална служба за запошљавање		5.713,10				
7.	Град Крагујевац		2.555,83				
8.	Унија послодаваца		1.615,78				
9.	Министарство просвете, науке и образовања		3.198,80				
10.	Универзитет Орхус, Данска	40.699,00	7.994,04				
11.	Универзитет Крајова, Румунија	10.827,00	13.237,00				
12.	Универзитет технологије и природних наука у Бидгошћу, Пољска	12.704,23	9.623,16				
13.	СПАРК	8.579,00	2.638,94				
УКУПНО:		206.629,92	152.667,60	101.204,99	51.450,24	20.359,34	34.554,64

Приказ буџета пројекта из Коначне оцене Пројекта од стране ЕАСЕА

	Одобрен буџет	Пријављени трошкови	Потврђени трошкови	Плаћено из средстава Темпуса	Су-финансирање	Неприхваћено	Прихваћено
Трошкови особља	188.251,00	206.629,92	206.629,92	201.832,72	4.797,20	50,00	206.579,92
Путни трошкови и трошкови боравка	169.356,00	152.667,60	152.667,60	145.717,74	6.949,86	2.715,46	149.952,14
Трошкови опреме	94.582,00	101.204,99	101.204,99	93.824,33	7.380,66	136,47	101.068,52
Трошкови штампања и објављивања	54.900,00	51.450,24	51.450,24	44.337,53	7.112,71	446,26	51.003,98
Остали трошкови	18.660,00	20.359,34	20.359,34	14.087,04	6.272,30	384,34	19.975,00
Индиректни трошкови	36.750,00	34.554,64	34.554,64	34.554,64	0,00	0,00	34.554,64
УКУПНО	562.499,00	566.866,73	566.866,73	534.354,00	32.512,00	3.732,53	563.134,20

Укупни прихваћени директни трошкови: € 563.143,20 (укупан прихваћен износ) - € 34.554,64 (прихваћен износ индиректних трошкова) = € 528.579,56.

Пријављено суфинансирање: € 32.512,73

Пријављене банкарске провизије: € 0,00

Према оцени Вашег финансијског извештаја и у складу са чланом II 17.3 Уговора о додели средстава, коначна висина средстава Вашег пројекта износи € 534.345,00

Према томе, можете очекивати исплату у износу € 53.435,40. Овај износ представља €534.354,00 (коначна висина средстава) минус €480.918,60 (90% максималне висине средстава која Вам је већ исплаћена). С обзиром на то да сте већ примили € 17.454,82 као део финалне исплате, можете очекивати исплату додатних € 35.980,58.